

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestrvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (frtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1941), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ameriška polovična svoboda izražanja

Senatorja Wheeler in Nye, dva glavna izolacionista, ki se potegujeta za mir in business s Hitlerjem, sta pred dnevi dosegla, da bo senat preiskal "propagando za vojno" v ameriških filmih in radiu. Ta dva moža namreč vidita v ameriških filmih in radio-programih cel kup propagande za vstop Amerike v vojno na strani Anglije.

Razume se, da so Wheelerju, Nyeju in ostalim vodilnim izolacionistom in apizjarjem vse vojne vesti, ki so simpatične Angliji in zadnje čase Rusiji, dalje vesti o Hitlerjevem terorju v okupiranih deželah Evrope, ki dnevno predvajajo v filmih in razširjajo po radiu—propaganda za vojno.

Ampak moža nista slepa, da ne bi videla iste "propagande" v časnikih, magazinih, knjigah in brošurah, sploh v tisku, do danes pa še nimata korajžja, da bi zahtevala preiskavo te "propagande" v ameriškem tisku. Zakaj ne? Zato, ker je svoboda izražanja v tisku zajamčena v ameriški ustavi (Bill of Rights, prva točka)—in kakor smejo izolacionisti, apizjarji in nasprotniki demokracije na debelo objavljati svojo lažipropagando v tisku, tako smejo zagovorniki demokracije pobijati lažipropagando s kontrapropagando—in legalno ne more nihče ustaviti ne prvih in ne drugih.

Ustanovitelji Združenih držav, ki so spisali Izjavo neodvisnosti, ustavo in Bill of Rights, so bili že nešteto krat kreditirani skoro z "nadnaravnimi zmoglostmi," ker so tako dobro videli daleč v bodočnost. To kreditiranje je seveda naivno. Jefferson, Franklin, Washington, Madison in drugi revolucionarni očetje ameriške republike niso videli ničesar drugega kot resnico, ki je trajno veljavna, namreč da brez svobode izražanja ne more biti demokracije.

Če bi bili na primer videli v današnji čas—kar je seveda bilo človeško nemogoče—bi bili svobodi tiska in govora dodali tudi svobodo filma in radia.

Zalostno dejstvo namreč je, da reakcionarna oblast, katera tolmači ustavne svobodščine—izključuje film in radio iz ustavnih garancij. Kar lahko poveš z govorniškega odra ali objaviš v tisku brez vsake cenzure—moraš predložiti cenzuri, če hočeš isto filmirati ali povedati v radiu. Tisk ni podvržen cenzuri, film in radio pa sta!

V resnici sta film in radio le dodatna pripomočka odru in tisku—in logično bi morala biti prav tako prosta vsake cenzure kakor ustni govor, časopis in vsaka druga tiskovina. Če lahko tiskam v mejah zakona vse, kar hočem, čemu bi ne smel istega tudi filmirati ali povedati preko radia. Če je to v enem primeru svobodno, zakaj ni v drugem? Čemu mora biti "board of censorship" za film nekega romana, ko pa je isti roman izšel v obliki knjige, za katero ne sme biti cenzure?

Alli sta film in radio bolj nevarna obstoju Amerike kot pa sta ustni govor in tisk? Svoboda tiska in govora še ni uničila Amerike, dasi že obstoji 160 let, na kakšen način bi jo torej uničila svoboda filma in radia?

Zgodovina nam je priča, da so reakcionarni elementi, v glavnem cerkveni elementi, takoj od začetka sovražili ustavno garancijo za svobodo govora, tiska in zborovanja, ampak nikdar niso bili tako močni, da bi bili mogli ovreči to garancijo, dasi so to poskušali. Ker niso mogli razveljaviti omenjene točke v ustavi, so pa še nešteto krat koračili mimo nje, kakor da je ni—in to se jim je od časa do časa posrečilo vsaj deloma. Svoboda tiska in govora so precej omejili z različnimi zvižajami, na primer z zloglasnimi Comstockovimi naredbami, ki določajo, kaj se sme razpošiljati po pošti. Tisk ni zabranjen, ampak tiskana stvar ti lahko obleži doma, ko je ne smeš poslati po pošti, niti po ekspanesu.

In ko sta bila iznajdena film in radio, so reakcionarni elementi takoj rekli, da ustava ne reče ničesar o filmu in radiu. To je nekaj novega, česar ustava ne krije! In to je nekaj nevarnega! Za to je potrebna federalna cenzura, državna cenzura, policijska cenzura!

Nič čudnega torej ni, da Wheeler in Nye danes zahtevata poostreje cenzure nad filmi in radioprogrami. Film in radio sta jima trn v peti, ker najučinkovitejše razširjata resnico in pobijata laži v korist demokracije in v škodo totalitarske lažipropagande, kateri do vratu dosledno nasledata tudi Wheeler in Nye.

Ustavna garancija za svobodo izražanja ne bo učinkovita, dokler se v to garantirano svobodo ne vključita tudi film in radio. To se lahko izvrši z interpretacijo zveznega vrhovnega sodišča.

"Le denite nekaj dolarjev na stran, da nam jih pošljete, ko jih bomo radi vzeli..." Tako se glasi stavek iz pisma nesrečne žene v starem kraju, katera si danes ne more pomagati. Ali se bomo odzvali? Denite nekaj dolarjev na strani! Prispevajte v sklad slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora!

Glasovi iz naselbin

Še h konvenciji

Bearcreek, Mont.—Hladen veter veje sem od gora—znamenje, da se poletje bliža svojemu koncu. Te dni se je tudi iztekla moja naročnina na Prosveto, ki jo danes obnovim. Želim, da bi nam dala konvencija tudi sobotno številko nazaj in če za nameček prične izhajati še v nedeljo, bi za mene ne bilo preveč.

Še nekaj dni in naša slavna delegacija se bo zbrala k zasedanju. Mi ostali doma že sedaj prisluškujemo njenim zaključkom. Bilo je na koše nasvetov in priporočil vseh vrst. Po mojem mnenju je vsega upoštevanja vreden nasvet Naceta Zlembergerja. Jaz ga podpiram v celoti.

Za pridobivanje članstva naj bi bili posebni agitatorji za vsako državo. Sistem, kakršen je današnji, nima pomena v malih naselbinah, kjer se mladina meša z drugorodci. Danes je veliko mladih zakonskih parov, ki vlečeta vsak k svoji stranki, ali pa nikamor. Po mojem mnenju bi bilo treba pridobiti vsak novoporočen par, namreč če je le eden od našega naroda in mu razložiti pomen naše organizacije. Seveda bi moral biti agitator več angleščine in jaz mislim, da bi imel uspeh. Angleško govoreči člani naj bi dobivali svoj list v angleškem jeziku—in mislim imam sredino številko. Ime jednote naj ostane, ker je lepo, da ji lepšega zbrati ne moremo. Delegaciji želim malo zabave in veliko delo.

R. Cestnik, 112.

Zabava ženskega kluba

Detroit.—V nedeljo, 14. septembra, priredi gospodinjski klub Delavskega doma na 437 So. Livernois balinarsko tekmo. Udarile se bomo s članicami gospodinjskega oddelka Slovenskega doma z John R. Torej le pogledite v kuhinji, kaj potrebujete in gotovo boste zopet odnesle nagrado.

Vabimo vse članice obeh klubov, kakor tudi vse ostale rojake in rojakinje od blizu in daleč. Imele bomo dobro godbo in servirale okusen prigrizek, namreč kosilo in večerjo od 12. ure naprej. Čas prihaja, ko se bomo zabavali le v dvorani, kjer bomo imele tudi kartne zabave. Torej na svidenje v nedeljo. Pelonica Kralj, 518.

Na dnevu SNPJ je bilo lušno

Oglesby, Ill.—Največji letni praznik članov SNPJ je za nami. Sedaj se že veselimo prihodnjega, ki bo v Clevelandu. Ampak želim, da bi bila boljša kooperacija kot je bila lani, ko smo se pripravljali, da bi šli v Strabane. Ker se jih pa ni toliko prijavilo, da bi imeli posebni voz v vlakcu iz Chicaga, smo nekateri doma ostali.

Res je bilo lušno na letošnjem dnevu SNPJ. Prijazni obrazi, vse veselo kamorkoli se je človek ozrl. Še trudne kuharice so delale z veselimi obrazi na pikniških prostorih kot v dvorani. Moje priznanje vsem kuharicam in pomočnicam. Moških pa ne bom hvalila, ker hočejo diskreditirati ženski spol, kadar najdejo priliko. Le Martin Senica je dobra duša, ker je tako pridno prinašal "krigeljčke."

Opazovala sem, ko sta se pogovarjala Medvesek in Nadvesnik—različna imena in različne osebe. Rokovanja je bilo nič koliko. Mrs. Malgai iz La Salla je dejala, da njeno hčerko skrbi, če bo oče prinesel zdravo roko domov. Srečala sva se tudi z rojakom in njegovo ženo, s katerimi se nisimo videli že 14 let in sem že mislila, da je tam, kjer ni muh. Morala sva iti z njima na dom in sva tam tudi prenočili—če dobila. Naš prijatelj je bil nekoč član jednote, toda radi slabih razmer jo je pustil. Ker nista pri nobenem podpornem društvu, sem ju nagovarjala, naj pristopita v našo jednoto. Ko sem ženi, ki je nemške narodnosti, nekoliko raztolmačila, je rekla, da mogoče enkrat pozneje.

Kar se tiče programa, ga nisem dosti slišala, ker sem bila večji del na vrtu. Theresa Dušak mi je dvakrat omenila, da se neki govornik ni pravilno izrazil, ko je z govorom pričel take: "Rojaki in rojakinje, delavci in delavke!" namesto da bi rekel: "Bratje in sestre, člani in članice SNPJ!" Odgovorila sem, da je tisti izraz na mestu, ker je bilo dosti takih med nami, ki niso člani jednote, kot je na primer ona. Ker je stala v bližini govornikov, jo je omenjeni gotovo opazil in spoznal, in da bi nikogar ne žalil, je tako začel.

Pozor Angela Zaitz in Kristina Turpin! Kaj pa tiste slike, ko smo se slikali pred domom, ali so že gotove? Na teh slikah bomo videli našega dopisnika, A. Mihelicha iz Leadvilla, Colo., Mary Udovich in Frances Vreček iz Chicaga, Štajerke iz Milwaukeeja in Štajerka ter Štajerko iz Oglesbyja, kot tudi podpisano in še nekaj drugih, katerih se pa več ne spominjam.

H koncu pozdravljam vse, s katerimi smo govorili, tudi rojaka iz Milwaukeeja, ki je z mojo sestro hodil v šolo. Upam in želim, da se prihodnje leto zopet vidimo v Clevelandu. Pozdravljam vso konvencijo in želim skorajšnjega združenja. Živela SNPJ!

Christina Nadvesnik, 95.

Pred konvencijo

Cicero, Ill.—Še par dni in pričela se bo konvencija SNPJ v Pittsburghu. Ko so bile volitve delegatov, je bilo pri društvih mnogo zanimanja in kampanje, kdo bo izvoljen. Tudi mene je zanimalo, kdo bodo delegatje prihodnje konvencije SNPJ. Želela sem, da bi člani povsod dali zaupanje vrednim ljudem, posebnostim, ki so aktivni pri društvih in že mnoga leta delujejo iz svoje lastne volje. Pregovor pravi, da človeka poslušaj, kaj govori, toda spoznaj ga po delu. Ali največkrat se zgodi, da tisti člani, ki so v resnici delavnostni pri društvih, se ne silijo v ospredje; pač pa žele, da se jih kot take spozna in upošteva, v resnici so pa vredni zaupanja do odgovornosti vodstva.

Organizacija kot je SNPJ, ki je bila ustanovljena z načeli in principi, tudi potrebuje v vodstvu prav tako načelne ljudi, ne pa take, ki so samo za zavarovanje in podporo. Tako je tudi s Prosveto, v kateri člani lahko izražajo svoje misli. Mnogo jih je, ki so si iz življenjske izkušnje

Slika kaže vojaka na straži na mostu pri Chehalisu, Wash.

in borbe pridobili znanja, ki je boljše od vsake šolske izobrazbe in njih dopisi so velike vrednosti vsem čitateljem. Imamo jih precej že tudi v angleščini. Bili so tukaj rojeni in vzgojeni, toda po njih dopisih lahko razvidimo, da so spoznali vrednost organizacije in jo bodo znali ceniti.

Prosveta je list, ki je urejevan demokratično in nas učiti razumevanje demokracije. Prosveta ni koristna samo nam, marveč tudi Ameriki, kjer živimo in smo njeni dobri državljani. In vsak državljan, ki pozna vrednost demokracije, bo tudi deloval zanjo in jo branil. Imamo tudi Mladinski list, s kakršnim se ne more ponašati nobena druga podporni organizacija. Samo Mladinski list je vreden več kot plačamo mesečno za otrokovo zavarovalnico.

Govorila sem z mladim Tonyjem Mihelichem iz Leadvilla, Colo., ki je bil častni delegat na konvenciji Zapadne slovenske zveze v Chicagu, ker je pridobil 27 novih mladinskih članov. In delegat je bil tudi njegov oče. Mali Tony je tudi član SNPJ. Vprašala sem ga, kako se mu dopade Mladinski list. Odgovoril mi je, da "very much". Vzpostavljala sem ga, naj bo prav tako aktiven za SNPJ.

Prihodnji konvenciji SNPJ priporočam, naj med mladino ustvari večje zanimanje s tem, da razpiše kontest za pridobivanje novih članov z nagradami. Te nagrade naj bodo v tem, da bodo tisti med mladino, ki pridobijo največ članov, častni gostje prihodnje konvencije čez štiri leta. Videli boste, da bodo mnogi dobili zanimanje in z veseljem šli na delo za pridobivanje novih članov med svojimi vrstniki. Kontest naj velja za mladinske člane do 16. leta.

Tudi o enakopravnosti žensk in njih sposobnosti za glavni odbor je bilo precej pisanja v Prosveti. Tudi jaz se pridružim resnici, da imamo v organizaciji precej članic, ki so že mnoga let delavne in sposobne; med njimi so tudi take, ki bi prav nič ne zaostajale za moškimi, če bi bile izvoljene v gl. odbor. Prav tako bi se usposobile in privadile kot se moški. Tudi sedanji glavni odborniki, posebno pa oni, ki so stalno upošleni v glavnem uradu, sprva niso znali in so se morali privaditi. Po mojem mnenju je glavna vrednost pri glavnih odbornikih in sploh pri ljudeh, pa bili moški ali ženske, njih delavnost in utrjena načelnost.

Kristina Turpin, 102.

O domovem jubileju

Hermine, Pa.—Podpisani se je udeležil 25-letnice otvoritve doma društva 106 SNPJ v Imperialu na Labor day. V soboto in v nedeljo sem bil zaposlen doma z društvenim delom. Proti Imperialu sem se torej napotil v ponedeljek zjutraj z busom do Irwina, od tam do Pittsburgha z vlakom, potem pa zopet z busom. Ker busi od tam vozijo bolj poredkoma, sem prišel na cilj šele ob pol treh, vendar še dovolj zgodaj pred programom, da sem imel še nekoliko časa pokramljati z znanci, katerih je bilo že veliko tam.

Program—je otvoril s primernim nagovorom društveni predsednik Frank Augustin, nakar je predstavil sinčka napredne Taurčarje družine, ki je v slovenski lepo deklamiral "Čemu si rodila sina?" Jacob Ambrozich, tajnik okrožne federacije SNPJ, je navduševal navzoče za društva in k vztrajnemu delu za jednoto. Nato je deklamiral v angleščini Rose Marie Orel "Don't Give Up", tudi lepa deklamacija. Za njo je nastopil energičen delavec in tajnik angleške federacije SNPJ James Maglich, ki je orisal program bodoče konvencije in priporočal članom, naj se udeležijo njenih priredb, posebno pa banketa, ki se vrši v soboto zvečer, 20. septembra, v hotelu Fort Pittu. Vstopnice za banket so po \$1.50 in morajo biti kupljene najkasneje do 15. septembra. Ker ni prostora za več kot tisoč ljudi, je potrebno, da se požurite. Tudi podpisani jih ima na rokah. Iz Prosvete boste lahko razvideli, da bo to nekaj posebnega za naš narod, nekaj za dušo in telo in ne zamudite te prilike.

Po Maglichem govoru so nastopile štiri deklice in prav lepo zapele v slovensčini. Za njimi je nastopil podpredsednik SNPJ br. Vidrich iz Johnstowna. Rekel je, da so ga povabili že ob času, ko je barval njih dom in je zdaj obljubo izpolnil. Povedal je par humorističnih, čestitah društvu in pionirjem te nasebine, ki je med najnaprednejšimi v tej okolici. Njih dom je dovolj velik dokaz in tudi lepa udeležba, kar pomeni, da je nasebina respektirana tudi pri sosednjih društvih.

Za njim je bil poklican na oder podpisani, ki je povedal navzočim, da še vedno prodaja "možganske medicine". Oglasanje je bilo s priznanjem sprejeto. Nastopile so ponovno omenjene deklice, zapele par slovenskih in eno angleško za nagrado. Vse štiri imajo lepe glasove in jim vsa čast, ker so se pri volji vaditi v petju, s katerim so nas lepo zabavale.

Potem je nastopil gl. tajnik br. Vider, ki je imel obširen, pomenljiv in dobro zanišljen govor, tako da ga ni mogel nihče kritizirati, kdor ga je razumel. In govornik je lahko z veseljem govoril napolnjeni dvorani. Pojasnil nam je, da je zainteresiran v organizaciji in da je v svoji 12-letni službi izpolnjeval dolžnosti kot mu jih nalagajo pravila, obenem pa študiral, kaj člani lahko prejmejo za svoje prispevke brez nezaželenih doklad, katerih v teh letih nismo imeli, ker je zadnjih par konvencij upoštevalo priporočila. Ako bo tudi bodoča konvencija tako uspešna, nam bosta bodočnost in slova garantirani. Opozoril je članstvo, naj dajo nalogo svojim delegatom, da poslušajo dobre nasvete glavnih odbornikov, ki imajo sku-

(Dalje na 3. strani.)

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.) 7. avgusta 1941.

Viktorski Kensington je bil nove goste: jugoslovanska vlada si je našla tam prostoro svoje urade. V modernem sloplju v petem nadstropju svoje sobe naš-slovenski minister dr. Miha Krek. Posetila ga tam in hvaležna sem mnajino slovensko govornico, ki jo imela, za vesti o naših ljudeh in ljudeh, ki mi jih je prišel. Dobro se zdi človeku, če re spet enkrat govoriti po slovensko, ko avgustovo solnce seva dreveje po londonskih vihv, ki jih vidiš skozi okna nistrove sobe.

Naš minister je Gorenjec, jen je bil v jeseni 1897 v Lenivici pri Škofji Loki. Ali govori o svojem domu, misli Bohinjsko Bistrico, kamor se preselila družina, ko je bil dve leti in kjer je hodil v šolsko šolo. Dalje se je šolal v Vidu nad Ljubljano. Leta 1910 pa so ga vzeli k vojakom, ko bil star komaj 18 let. Ranjen bil na italijanski fronti pri Gabrijelu pri Gorici. Konča gimnazijo in maturo, ko je konec vojne. Šel je študirat vo v Zagreb, ali konča ga doktoratom na mladi ljubljanski univerzi. Zdaj je začel s svojim delom v slovenskem združenju, v Gospodarski Zvezi. Je v tajništvu Slovenske ljudske stranke, v uradništvu Slovenskega konča je svoja koncipijent leta in postal advokat v Ljubljani. Izvoljen je bil za občinski odbornik ljubljanske meobčine, bil je predsednik njega socialnega oddelka. Vodi Slovenske ljudske stranke je dr. Korošec. Leta 1932 so politični časi v Jugoslaviji nesrečni, da je ukaz iz Beograda zahteval internacijo dr. Korošca. Od tam je pozval dr. Koroška, naj on prevzame vodstvo stranke. Tri leta kasneje pa ga izvolili za njegova podpredsednika. Leta 1935 je tudi v prvi v jugoslovansko vlado, ko so se politične razmere menile, in ostal je v njej ves do danes. Po smrti dr. Koroške je prevzel vodstvo stranke Kulovec, generalno tajništvo dr. Krek. Kakor ste izvedeli, bil dr. Kulovec ubit v Beogradu ona stranskega dne, ko so nški bombniki tako grozovito padli prestolnico. Minister Krek je prevzel vodstvo Slovenske ljudske stranke in postal ko predsednik slovenskega rodnega vodstva v inozemstvu opolnomočeni zastopnik slovenskih narodnih interesov.

Teman in ne visoke rasti, vih, izrazitih oči za debelimi očniki: tak je naš slovenski minister. Vprašala sem ga, ko je bilo pri nas doma pred strofo, kakšne načrte ima za prejo. Naravnost, odkrito, ljudstvo mi je govoril: "Življenje je bilo v Sloveniji od napada normalno. Se je čutil gospodarski pri vojnih razmer, vendar v ki meri, da bi manjkal kak obhodno potreben predmet splošno življenje ljudi. Vales četnih vojnih priprav je bil sport žita iz Vojvodine v šolno omejen, ali vendar se je srečilo še pravočasno v mes od oktobra do januarja spreje v Slovenijo toliko žita, da imeli zalogo do maja, to prve zelenjave, ko je najnujša prehrana že deloma domiša. "Strah pred vojno je bil v ku, vse je čutilo, da Jugoslavija ne more dolgo obdržati svoje nevtiralnega stališča, ker so v vojni vse sosednje države. Kiti pa Nemčija in Italija. Kiti pa Nemčija je dejansko zasedla Nemčijo in Madžarsko, še bolj ko je preko Donave šla v Bolgijo, smo se čutili popolnoma koljene. Nemške oblasti so sicer zatrevale, da bodo sprevale našo nevtiralnost in da niso transportirale preko slovenskega ozemlja svojega terijala in vojaštva v Bolgijo, a kljub temu se je obroč Jugoslavije vedno stikal. Ostop Jugoslavije k paktu Ostop na Dunaju je javnost spreje nejevoljo, vendar z občutkom se bo s tem vojna odločila. Pol leta, ko bo Jugoslavija njo bolj pripravljena, ko bo najverjetneje dobiti pomoč veznikov in se uspešneje upovražniku. Kot argumentovkratno zunanjo politiko"

(Dalje na 3. strani.)

Slika kaže angleško tovarno, v kateri izdelujejo tanke.

ZELENI GRADOVI

Ljubzenski roman iz južnoameriških divjin

Spisal W. H. HUDSON

Prevedel IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

"Kača me je ugriznila. Kaj mi je storiti? Ali ne veš za nobeno zelišče, za nobeno korenino, ki bi me utegnla rešiti? Pomagaj mi! Pomagaj mi!"

Dekle je najbrž razumelo moja znamenja, če že ne besede; vendar pa se ni premaknila, le roke je krčevito sklepal in v očeh, uprtih vame, ji je trepetala nepopisna žalost.

Gorje meni! sem pomislil. Vsaka prošnja je zdaj zaman; ona ve, kaj se je zgodilo in kaj me čaka, zato ji je hudo, toda pomagati mi ne more.

Tedaj sem se domislil, da bi morda utegnili doseči indijansko naselje pravočasno in tam najti pomoč. Ampak zakaj se nisem tega tako domislil, zakaj sem zapravil toliko dragocenih trenutkov! V tem je začel padati dež v debelih kapljah, mrak je postal še gostejši in pod nebom je odmevalo neprestano bobnenje.

Z vzvikom bolečine in obupa sem planil na noge in že mislil steči proč, ko je prerazala temno slepeča strela in me za hip ustavila na mestu. Jaz sem se poslednjič ozrl na dekle in videl, da je bil njen obraz smrtno bled, dočim so bili njeni lasje videti temnejši od noči; njene roke so se stezale proti meni in iz grla ji je prišel pridušen, žaloben krik.

"Zbogom za vedno!" sem zamrmral jaz, nato se pa obrnil ter kot neumen zdrvel proč. Toda v svoji zmedenosti sem se najbrž obrnil v napačno smer in namesto da bi bil v nekaj minutah iz gozda, sem bil z vsakim korakom globlje med drevjem. Nazadnje sem se znašel v gošči, kjer sem se neprestano zapletal med korenine in srebrot in popolnoma izgubil čut za smer.

Tako sem v dežju in temi, ki jo je sem pa tja pretrgal odsev ognjenih nebesnih kač, taval po gošči dve ali tri ure, ki pa so se zdele dolge kot toliko večnosti. Nazadnje sem se izmotal iz goščave in prišel v odprti gozd, kjer je bilo drevje redko in tla prosta ovijalk. Že sem mislil, da sem dospel na rob gozda, ko sem v svetlobi bližka opazil pred seboj globok prepad, ki me je preprečil, da nisem bil na pravi strani gozda. Vendar pa, ker sem hotel priti na vsak način iz gošče na prosto, sem se začel pomikati ob robu prepada, iščoč pot navzdol. Pri tem sem spet zabredel v gosto grmovje in se že mislil vrniti, ko mi je blisk pokazal krono visokega, vitkega drevesa, ki je rastle tik pod pečino, na katerem robu sem stal. V glavi se mi je rodila misel, da bi skočil med vejevje, se ujel in potem splezal na tla, vsekakor pa bi veje zadržale moj padec, da se ne bi preveč pobil. Rečeno — storjeno! Toda veja, za katero sem se ujel, se je odlomila, za njo druga, tretja, četrta ... potem pa jih je zmanjkalo in jaz sem tresil na tla in izgubil zavest.

Sedmo poglavje

Ko sem se zavedel, sem imel meglen občutek, da nekje ležim, ves polomljen in nepregiben; da je bila noč in da sem moral zatiskati trepalnice, da me ni slepilo skoroda neprestano pobjiskovanje. Bil sem ves polomljen in vse me je bolelo, sicer sem pa čutil, da sem suh in da mi je toplo — predvsem, da sem suh; in da me ni slepilo blikanje, temveč ogenj, ki je plapolal na ilovnatih tleh nekaj čevljev od mojega ležišča. Pri ognju je sedela, ali čepela sključena človeška postava. Bil je postaran možič z brado povešeno na prsa in z rokami sklenjenimi okrog kolen; bil je tako obrnjen, da mu nisem mogel videti obraza. Po njegovih žimnatih

sivih lasih in rjavi polti sem sodil, da je Indijanec.

Bil sem v veliki, stožčasto zgrajeni koči, v kateri ni bilo videti nobenih visečih postelj, lokov in pišč ali živalskih kož; tudi pod menoj ne, kajti ležal sem na slamnjači. Zunaj je še vedno razsajalo neurje; dež se je jezno zaganjal ob stene in streho kože in v presledkih je zabučal grom. Sem pa tja si je veter poiskal pot v koč, razpihal pepel pri starih čevljevih nogah in se poigraval z rumenimi plameni.

Meni se je začel vračati spomin. Spomnil sem se začetka nevihte, divje deklice, kačjega ugriza, brezplodnega beganja po gozdu in naposled skoka v globočino. Kakor čudež se mi je zdelo, da sem bil po vsem tem še živ. Prav tako se mi je videlo naravnost čudežno, da me je v tej temi in neurju nezvestnega našlo tovariško bitje — nedvomno kak divjak, vendar vzlic temu dobri Samaritan — in me rešilo smrti. Bil sem ves opraskan in odrt in nisem se upal premakniti, iz strahu pred bolečino; hud glavobol mi je trgal glavo narazen — vendar se mi je to videlo malenkostno v primeri s toplim udobjem, v katerem sem se znašel po prestanih nevarnih prigodah. Zavedal sem se, da sem prebolel učinke kačjega strupa in da mi ne bo treba še umreti — da bom še živel in se lahko vrnil v domovino; ta zavest me je navdala s toliko srečo, da so mi zalile oči solze ginjenja in hvaležnosti.

V takih trenutkih človek prekipeva plemenitih občutkov in si želi, da bi na kak način pomagal drugim ljudem in olajšal njihova srca; jaz sem se pa začel izredno zanimati za starca pri ognju, ki je bil najbrž moj rešitelj. Mož, obtežen s starostjo in zavrt v capah, se je zdel tako reven in zapuščen, ko je sedel samcat pri ognju; ta vtis so še povečale njegove velike temnorjave bose noge, ki so se zdele v primeri z belkastim pepelom, katerega so se dotikale, črne kot oglje. Kaj bi mogel storiti zanj? sem se vprašal. Rad bi mu privoščil prijazen, bodrilno besedo, toda jezik teh Indijancev je bil tako reven, brez izrazov za toplejša, nežnejša čustva. Nazadnje, ko se nisem mogel domisliti ničesar drugega, sem nenadoma glasno spregovoril:

"Kadi, starina! Zakaj ne kadiš? Kajenje dobro de."

Mož se je zdrnil, se sunkoma obrnil ter zaplčil oči vame. Tedaj sem spoznal, da ni bil čistokrvni Indijanec, čeprav je bil rjav kot staro usnje, kajti imel je brado in brke. Njegov obraz je delal vtis pozorišča borbe med mladostjo in starostjo. Njegovo čelo je bilo gladko in le dve ozki vzporedni črti, ki sta bili zarežani počez, sta ga delili v tri polja; njegove vzbočene obrvi so bile črne kot tinta in njegove majhne črne oči so bile živahne in prevečnjake kakor oči kake divje mesojedne živali. Ta del njegovega obraza je bil mladosten, zlasti oči, v katerih mu je žarela mladeniška živahnost. Toda spodnji del njegovega obraza si je bila podvrgla starost ter ga zagrančila kakor pečeno jabolko, dočim so bili njegovi brki in brada beli kot ivje.

"Oho, naš mrtvec je naposled oživel!" je vzkliknil ter se veselo zahajljal. Te besede je izrekel v indijanskem jeziku, nakar je nadaljeval španski: "Ampak govori v jeziku, ki ga najbolj razumete, senor. Kajti če niste vi Venezuelčan, tedaj sem jaz star čuki!"

"Pa vi, stari?" sem odvrnil jaz.

(Dalje prihodnjik.)

zanimajo in vprašal sem prijatelja, kako in kaj je vse bilo, ko si je prišel novi nadpredsednik ogledat ta zavod svete pravice.

S tem vprašanjem sem mu očitno ustregel. Obraz se mu je razjasnil, in ko si je namazal jezik, je pričel praviti: "Le čakaj, povem ti vse od kraja, kako je bilo.

Torej najprvo je prišla okrožnica našega predsednika in v njej je bilo branje, da počasti novi gospod nadpredsednik tega in tega dne s svojim posetom naše okrožno sodišče; naj se torej ob tej in tej uri zberemo v posvetovalnici številka toliko in toliko in sicer svečano odeti v črno družabno suktno in okomatani s črno kravato, da bomo predstavljeni njegovemu preblagorodju.

Dobro! Ti ne poznaš življenja in zato ti povem, da je bilo to navdilo zastran obleke absolutno potrebno. Sicer bi se lahko pripetilo, da bi bil eden ali drugi naših mlajših gospodov poizkusil imponirati nadpredsedniku v kolesarski obleki, s križastimi nogavicami in z grmom kopriv za klobukom!

Taki so naši ljudje! Zato se pa tudi tako redko kateri izmed Slovencev povzpe do dvornega svetnika! — Meni seveda ni bilo treba tega poduka, ker vem, kaj se spodobi. Sploh nisem prišel zastran obleke in nikako zadreago. Imam dostojen črn koftan; maturiral sem sicer že v njem, pa je še brez madeža, ker ga le redkokdaj nosim. Predlansko leto mi je bil res nekaj preveč postal, veš, da ga nisem mogel zapeti; lokavi krojač je rekel, da se ne da razširiti, jaz sem si pa mislil, ne boš mi novega delal ne, časi so preslabi — ljuba duša, svečana meseca, ki ima le 28 dni, mi še ostanejo kakor tri, štiri kronice, drugače pa nič, čisto nič, dasi sem samec — kaj bom trosil denar za nov koftan! — pa sem toliko časa karlovarsko sol pil, da sem za sedem kil splahnil in mi je zdaj suktnja zopet čisto prav! O, še ga bo igrala, še!"

Samozavestno mi je prikimal, izpraznil čašo in potem nadaljeval.

"Ampak naš svetnik Robida, ta se mi je smilil! Moral si je novo salonsko obleko kupiti nalašč za to priliko; dve leti jo bo plačeval, revež, v obrokih, če ne bo rajši "napumpal" države za predujem. Veš, mož je bolj pobožne sorte in je s svojo suktnjo preveč lazil za procesijami po solncu. Kaj ima od tega! Suktnja mu je ogorela in se mu pričela svetiti kakor lisjak izza grma! Saj jo je dal prinesiti v pisarno, da smo imeli ogled in izrekli svoje mnenje. Suktnja ni bila mogoča!

Pri nadsodishču nas itak ne ljubijo posebno — ne, ni je bilc riskirati! Morala je biti nova, dasi se nam je močno smilil! Ampak zato je v svojem novem ornatu in s tistimi rjasto-rjavimi rokavicami tako dostojanstveno izgledal, da je na ves gremij napravil izredno dober vtis!

Že se govori, da ga z novim letom od okrajnega sodišča proč vzmogori k okrožnemu! Avanzma to sicer ni nikak, veš, ampak zgorej pri okrožnem sodišču imajo svetniki v svojih pisarnah vsaj usnjato garnituro, pri nas pri okrajnem sodišču pa nič nego dva okorna lesena stola ...

No, saj mu jo vsi privoščimo, garnituro, ker je poštena duša! Rokavice si je moral tudi nove kupiti ... 1 gl. 40 kr. je dal za nje pri Letnarju pred mostom. Tako mi je sam pravil: "Ali gospod Letnar, sem rekel, 1 gl.

40 kr.! — Zadnjikrat sem plačal zanje le 1 gl. 40 kr.! — O, gospod svetnik, je odgovoril, kje so tisti časi! To čeno so imele pred petnajstimi leti!" Zdjaj pa veš, kdaj je bil zadnjikrat kupoval rokavice! —

Sploh zaradi rokavic je bila burna debata pri nas na okrajnem sodišču. Jaz sem rekel, meni je vseeno, jaz jih imam, jih je zadnjič brat pozabil pri meni. Naš "stari", namreč vodja našega sodišča, in pa kazenski tajnik sta bila zoper rokavice, češ, predsednikova okrožnica jih ne predpisuje! — Ti koleraba ti! — Seveda jih ne predpisuje, a to ni nikak razlog zoper! Saj hlači in škarpetov tudi ne predpisuje, sem rekel, dobro! — pa nastopimo kar bosi do kolen! Morebiti je zdaj takšna moda, da so dame zgorej dekoletirane, gospodje pa spodej? Ne? — Pričkall smo se, kakor da gre za mošten posest. Jaz sem jih moral sredi debate pustiti, ker so me čakale stranke. Ampak toliko vem, da se niso zedinili.

Naš "stari" je potem napravil dolgo službeno poročilo z obilgati latinskimi citati na predsedništvo in prosil navodila zastran rokavic. Jaz nisem nič vedel o tem, pa sem šel tudi na svojo roko vprašal gospoda predsednika. Gospod predsednik je potem dekretoval rokavice. — Da, da, ti ne veš, koliko nam je dalo vse to dela!"

Seveda se mi je dobro zdelo, da nisem jaz imel tega obilega dela. Prijatelj Krokalj pa je zadovoljni izraz mojega obraza menda napačno tolmačil.

"No, da, ti se muzaš," je nadaljeval, "mislili pač, kako kmetavzi smo na okrajnem sodišču, kaj, tistim gospodom, ki vse boljše vedo, ki so pa imeli vendarle pomisleke celo zastran hla! — Vidiš, druga instanca, pa ni vedela, kaj si naj natakne na bedra! Zdjaj se muzaš, koleraba, zdaj! — Najprvo so se udarili zaradi hlač, kake barve morajo biti, v četrtek pri kazenskih razpravah med posvetovanjem.

Zagovornik dr. Gad je zunaj že tolažil svojega skesanega klienta, da bo morebiti vendarle oproščen, ker se sodniki tako dolgo posvetujejo. Pa je bil klient soglasno obsojen po obtožbi in je le zaradi hlač posvetovanje trajalo toliko časa!

Potem je pa prišel še predsednik interpelirat svetnik Špelak, baš takrat, ko sem bil jaz zgoraj zaradi rokavic. Potrkal je in v pokalu za sobo. "Pardom, gospod predsednik," je vprašal s svojim rezkim glasom, "hlače črne ali sive?"

"Sive, vedno sive!"

"Državno pravdnštvo nastopi v črnih hlačah!" je sitnaril Špelak.

"Kdor nima sivih, vzame seveda črne. Pravilne pa so sive!" ga je fino podučil predsednik. Špelak je odkuril, pa vem, da ni bil prepričan, ampak da je šel še stiskat po Glaser-Ungerjevi zbirki, če najde morebiti kako vrhodosno odločbo zastran hlač. — Sitnež — kadar le more, mi ovrže kako sodbo in mi da kak nos, pa samo zato, ker ga jezi, da rabim viloletno tinto! Ampak mož se jako moti, ako misli, da bo zastran tinte kaj dosegel pri meni! Hvala Bogu, še smo sodniki neodvisni!"

Z bojevitim pogledom je izpil, kar je imel v čaši in potem poklical natakario: "Na, koleraba, naj bo, prinesi še eno! — "Da, da," je vzdihnil, "kaj ti veš, kako živimo mi trpini!" Sveže pivu mu je zopet nekoliko razvedrilo mračno čelo.

Državni podtajnik Sumner Welles.

"Postavili smo se pa le pošteno v svoji gali pred novim nadpredsednikom. Salament, kar spoznal bi nas ne bil! Moj kanarček se me je tako ustrašil, ker me ni vajen videti v cilindru, da je kar počel na klinu in nekaj naredil. Škoda, da me nisi ti videl ... Ampak mojega kanarčka le pridi pogledat, pridna zver, jutraj ob štirih prične in ti gode neprenehoma do večera. Saj pravim, tako je priden kakor njegov gospod!"

V znak svojega priznanja sem mu letos podelil naslov in značaj koncertnega vodje in mu zboljšal gažo v obliki enega jabolčnega krhlja na teden. Država ni tako pravična, vidiš! — Da, in enega mačka imam, muček-mjaveček mu je ime, ga tudi lahko pogledaš."

Prijatelj je bil skočil iz tira, pa ni znal nazaj. Niti izdatni požirek, niti bobnanje prvostvo mizi mu ni pomagalo. Z globokim rekom: "Takole je naše življenje, brate, tako, tako!" je podprl glavo v obe roki in se vdal nememu premišljevanju.

Priskočil sem na pomoč z vpra-

šanjem: "Torej, kako se izvršila vizitacija?" Hitro se je vzdramil. "Vidiš, tako glavo imam mega dela! — O, nadpred je bil prav prijazen pri prljanju in vse je šlo čisto no, gladko in brez ničnega. Drugi dan popoldne je pri li k nam si ogledat še o sodišče. Naš sodni pred ... Le čakaj, da ne po Naš "stari" je imel tisti cilindri, ki ga je kupil le na licitaciji iz zapuščine Kašmana in je bil cilindri krat polnoleten. Takih čim ni več na svetu! Veš, da cilindra bolj veselili predsednika! —

Torej naš "stari" je tak čel vrtil nadpredsednik ko imamo dela pri okrajni dišu in da potrebujemo gojno še dva tajnika, dva va in milijon avskulantov je tudi res. Ali misliš, da predsednik sploh hotel ka ti? Kar otrese se je, me ga bili že "zgoraj" po "Kaj?" je rekel, "drugo sodniki se za tretjino več je gladko izhajajo!" — iz izhajajo! Prosim te, ali je dokaz ali kak razlog? Saj hajajo! Ali kakovo je nj in kakovo je naš! Zato nas se dela temeljito!"

In udaril je ob mizo. "Temeljito! Tako se sem mu pritrtil. "Vidiš bila poštena beseda! Pri dela temeljito. Bog te Tone, vedno tako delava temeljitega!"

Moja pohvala mu je bro dela. Rekel je, da se človek, ki se da pametno govoriti.

Vedel me je potem gostilni in naposled v k Drugo jutro sem ga iskal v pisarni. Ležal je sveča mu je še gorela in vito je smrčal: "koncertni ga je pa spremljal na Zbudil sem ga in mu sem prišel pogledat nj mačka. Res ga je imel!"

Tistega popoldne ni pisarno ... Ampak potreba naprej praviti! —

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilke, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene smerne, unijako delo po

Pišite po informaciji na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni ali drugi. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$1.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri sestemanju \$1.00 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroba, da je list prodraž za člano S.N.P.J. List Prosveta je vsa letnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vsolej kakor hitro kateri teh članov preneha biti S.N.P.J, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sklenil naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega stori, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je ...
1 tednik in ... 4.80	1 tednik in ...
2 tednika in ... 3.80	2 tednika in ...
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ...
4 tednike in ... 1.20	4 tednike in ...
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ...
Za Evropo je ... \$9.00	

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaše lastno

PROSVETA, S.N.P.J.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjega članova moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Vizitacija

Fr. Milčičnik

Sledeče nam je pripovedoval profesor Janko Kveder.

Ni višjega užitka na svetu, je rekel, nego sam imeti počitnice in zraven gledati, kako se drugi mučijo z delom. Zato se vsako poletje peljem v "prijazno slovensko mestece" A., obiskat svojega prijatelja Antona Krokajla. Saj ga poznate; po službenem činu je sicer le sodni tajnik, ali v istini je c. kr. steber ondotnega sodišča! Koliko ima ta človek dela, živi duša ne verjame in kakor rečeno, zame ni večje slasti nego poslušati ga, kadar tarna zaradi preobitega posla.

Ko sem ga pri letošnjem obisku ob petih popoldne dvignil iz pisarne, kjer je ob mojem vstopu haš a trpečimi pogledi in s trudnima rokama po mizi sukal in obračal debel, še s konopcem omotan spis, se mu niti govoriti ni dalo. Molče je zaklenil pisarno, me vedel pri stranskih durih iz sodnega poslopja in potem po skritih ulicah v temno gostilno. Tukaj, pri plzencu, se mu je šele odvezal jezik.

"Saj pravim", je vzdihnil, "sodniki bi imeli gotovo najidealnejšo službo, če ne bi bilo nič dela!" Ali kaj, ko ga je čez glavo, da kar garaš! — Vi profesorji

ste seveda kavalirji, vi, vi! Pol leta imate počitnice, pol leta nič opraviti, za nadure pa še posebej plačilo! Sicer pa: Bog te poživižaj, koleraba, da si me vsaj prišel obiskat!" Vzdihnil je globoko in se okrepčal.

Zahvalil sem se ginjen na prekrasni napitnici in izrazil nado, da vremena sodnikom bodo se zjasnila. Saj sedaj so dobili, ako se ne motim, novega nadpredsednika in ta bo gotovo izprevidel, da so z delom preobloženi, in bo potrebno ukrenil, da bo on, dični moj prijatelj, primerno razbremenjen.

Anton Krokalj me je divje pogledal, stresel je svojo grivo, zaničljivo je pihnil predse in rekel: "Vraga bom razbremenjen, ogrskega! Saj je bil že tuka nadpredsednik! Veš, kaj je odredil? Da moram vsak teden enkrat sedeti! Prosim te, letos imam že sedaj pet C (Pravde do 1000 K.) in osem Cb (bagatelne pravde) več nego lansko leto ob tem času! Naka, ni mu zadostil! Še sedeti moram vsak teden enkrat!" — Bil je zelo ogorčen.

Tudi meni se je to zelo čudno zdelo in vprašal sem ga, kaj je pravzaprav zagrešil, da je vsak teden zaprt in mora sedeti, nakar mi je pojasnil, da sem tepec in da se "sedeti" ne pravi, biti zaprt, ampak biti za sodnika pri kazenskih razpravah okrožnega

sodišča. Pripomnil pa je, da ta simbolična beseda precej točno izraža kakovost dotičnega duševnega delovanja.

Nadaljeval je reče: "Ta me bo razbremenil, ta! — Naš vrtar je še sedaj jezen nanj, ker mu je pri odhodu dal le dve kroni napojnine!" Pomembno se je namrdnil in si naročil drugo čašo.

Ker sem zgodovinar, me seveda vsi svetovni dogodki močno

Lečni Kitajci čakajo pred ameriško misijonsko postajo v Kalingu, provinca Čekiang, da dobe živila.